

קונטרס

פרשת ראה

שנאמרו על ידי

ב"ק אדמו"ר שליט"א

מהאלמין

הוצאה שני'

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

פרשת ראה

- א -

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום (יא, כו-כז)

- א -

הנה הדקדוקים בכתוב רבים:

(א) מהו אומרו **ראה**, לשון ראי', דלכאורה בענין ברכה וקללה, שהוא ענין הבא בדיבור, שייך יותר לשון שמיעה ולא לשון ראי', ולכאורה הול"ל "שמע אנכי גוי".

(ב) מהו אומרו **לפניכם**, דהול"ל "ראה אנכי נותן לכם", כי הנתינה מתייחסת אל האדם בכללו ("לכם") ולא רק אל פניו של האדם ("לפניכם").

(ג) התחיל בלשון יחיד, **ראה**, וסיים בלשון רבים, נותן **לפניכם** גוי; אשר **תשמעו** גוי; אנכי מצוה **אתכם** גוי.

(ד) תיבת **היום** נראית כמיותרת, דהול"ל לומר "ראה אנכי נותן לפניכם ברכה גוי", ומהו "היום", והרי מובן מאליו שביום ההוא נאמרה, ולמה לי להזכיר "היום". וכן בפסוק שלאח"ז הי' מספיק אומרו "אשר אנכי מצוה אתכם", ולמה מוסיף "היום". ורבותנו בעלי התוס' דרשו: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" - בעוה"ז (היום) הם ברכה וקללה, אבל לימות המשיח כולם ברכה, ולכך נאמר **היום**, ר"ל בעוה"ז, ע"כ.

(ה) צלה"ב, למה בהרבה מקומות בתורה שמדובר שם בענין שכר ועונש, כתב שם תיבת "**היום**", כמו "אשר אנכי מצוה היום", שדרשו חז"ל (דף כ"ב ע"א. פי רש"י עה"פ) "היום לעשותם ולמחר לעולם הבא לקבל שכרם".

(ו) איתא בזהר (פ' בא דף ל"ב ע"ב. פי פנחס דף דל"א ע"א), דבכל אתר דכתיב "**היום**" קאי על ראש השנה (ועיין ברמ"ז,

הובא בניצוצי אורות לזהר פי' בא שם). וצריך להבין מה ענין ראש השנה לכאן.

- ב -

והנה בתיבת היום דרשו חז"ל (פרש"י עה"פ (יתרו יט, א) ביום הזה), שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו, וכן בנוגע למצוות דרשו חז"ל (פרש"י עה"פ (ואתחנן ו, ו) אשר אנכי מצוך היום), לא יהיו בעיניך כדיוטגמא (מצות המלך הבאה במכתב) ישנה כו', אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה, וכן עה"פ (תבוא כו, טז) היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה גוי' דרשו חז"ל (פרש"י עה"פ) בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטוית עליהם.

וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום גוי', שהשייית אומר לבנ"י, ראה אנכי נותן לפניכם את בחינת "היום", היינו שהשייית נותן לכאוו"א מישראל את הכח אשר קיום התורה ומצוות שלו יהיו בחיות דקדושה ובהתלהבות כאילו היום ניתנו מצוות אלו לראשונה וכאילו שזהו הפעם הראשונה שהוא מקיים אותם.

וזהו שממשיך את הברכה אשר תשמעו גוי' אשר אנכי מצוה אתכם היום, היינו שהברכה האמורה לעיל (ראה אנכי נותן לפניכם היום גוי'), היא הגורמת שקיום המצוות יהי בבחינת אנכי מצוה אתכם היום, כחדשים ממש וכאילו בו ביום נצטוה עליהם.

וכאשר קיום המצוות שלו הוא באופן של היום, בחביבות, כדיוטגמא חדשה שהכל רצין לקראתה, אז גם השכר שהוא מקבל הוא ברכה בבחינת היום, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, היינו ברכה באופן של חביבות וסבר פנים יפות.

- ג -

ובחינה זו, בחינת היום, נמשכת מבחינת עצמותו ומהותו של הקב"ה, בחינת אנכי, אנכי מי שאנכי. והקב"ה נותן בחינה זו לא רק לכלל ישראל, כי אם גם לכל אחד ואחד מישראל. וזהו שאמר אנכי לשון יחיד, ע"ד דרשת חז"ל

עה"פ (יתרו כ, ב) אנכי ה' אלקיך, שכל אחד ואחד הי' אומר אלי השכינה מדברת.

ולכל אחד מישראל ניתנה בחינה זו באופן של **נותן**, באופן של מתנה, דמאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב (ב"ב דף נ"ג ע"א), ומתנתו של השי"ת היא כפי מיסת ידו של הקב"ה, היינו בעין יפה וביד רחבה.

וזהו שדייק לומר **ראה**, לשון ראייה, כי בחינה זו ניתנת, כנ"ל, בעין יפה. ואמר ראה בלשון **יחיד**, כי בחינת "היום" ניתנת לכל אחד ואחד מישראל, כנ"ל. (ומה שסיים בלשון רבים, **נותן לפניכם גו'**; אשר **תשמעו גו'**; אנכי מצוה **אתכם גו'**, יתבאר להלן בסימן ב').

- ד -

והשי"ת נותן לכאו"א בחינה ומדריגה זו באופן של **לפניכם**, כמו שדרשו חז"ל עה"פ (ר"פ משפטים) "ואלה המשפטים אשר תשים **לפניהם**", כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם. וזהו גם שאמר **ראה**, לשון ראייה, כאדם המראה באצבעו ואומר כזה ראה.

עוד יש לומר **לפניכם**, דכאשר לימוד התורה וקיום המצוות שלו הם באופן של היום, כאילו היום ניתנו, אז קיום התורה ומצוות שלו הוא באופן של **לפניכם**, לפנימיותכם, שחודרים (דרינגען דורך) את כל מציאותו, גם את פנימיותו, ועיי"ז גם הברכה והשכר שהוא מקבל על אופן קיום המצוות כזה הוא באופן של לפניכם, אנכי נותן **לפניכם גו' ברכה**.

- ה -

וכאשר היחס והקירוב של הקב"ה לבני ישראל הוא באופן של אהבה רבה וחביבות יתירה (שהוא מדה כנגד מדה, מפני שלימוד התורה וקיום המצוות שלהם הוא באופן דחדשים, בחביבות ואהבה יתירה), אז גם הקללה (ראה גו' ברכה **וקללה**) נהפכת לברכה. כמ"ש (תצא כג, ו) ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה (והטעם לזה) כי אהבך ה' אלקיך.

- 1 -

והנה הנתינת כח לעבודת האדם בכל השנה בקיום התורה ומצוות בכלל, ובפרט בקיום התורה ומצוות באופן נעלה, באופן ד"חדשים", נתינת כח זה נמשך **מראש השנה**. שלכן נקרא "ראש השנה", ולא תחילת השנה (אף ש"זה היום תחילת מעשיך"), כי כמו שראש האדם הוא מקור החיות וממנו מתפשט החיות לכל הגוף, כמו"כ מראש השנה נמשך החיות על כל השנה.

וזהו שאמר ראה אנכי נותן לפניכם **היום** גוי, דקאי על ראש השנה, וכן אשר אנכי מצוה אתכם **היום**, כי הכוח לקיום התורה ומצוות בכלל, ובפרט באופן של היום, בבחינת חדשים, כח זה נמשך מראש השנה, כי אז מתחדש חיות כל העולמות, וכן מתחדש אז חיות כל איש ישראל בכלל, ובפרט החיות שלו לקיום התורה ומצוות, כי בר"ה מקבל כאו"א מישראל מחדש עול מלכות שמים, כמו שאמר חז"ל (ר"ה דף ט"ז ע"א. שם דף ל"ד ע"ב) אמר הקב"ה כו' אמרו לפני בראש השנה מלכיות כו' כדי שתמליכוני עליכם.

- 2 -

וכן הברכה והשכר על לימוד התורה וקיום המצוות דכל השנה, אנכי נותן לפניכם היום **ברכה** גוי אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם גוי, ברכה זו נמשכת **היום**, בראש השנה, כי אז הוא הדין ומשפט על המשכת ברכות וישועות על כל השנה, כדרשת חז"ל (ר"ה דף ט"ז ע"א במשנה) בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון כו', ובגמ' שם אדם נידון בר"ה כו'.

ובפרט המשכת הברכה והשכר על לימוד התורה וקיום המצוות באופן של היום, באופן של חדשים, אשר מדה כנגד מדה גם השכר הוא באופן של חדשים, הנה המשכה זו נמשכת בראש השנה, וכמו שמבאר בעל התניא בספרו תניא קדישא (אגרת הקודש סימן י"ד), אשר בראש השנה שבכל שנה ושנה יורד ומאיר מחכמה עילאה אור חדש ומהודש שלא הי' מאיר עדיין מעולם, והוא מתלבש ומסתתר בארץ

החיים שלמעלה ושלמטה להחיות את כל העולמות כל משך שנה זו, עכ"ל.

- ח -

עוד יש לפרש ראה אנכי נותן לפניכם היום גו', וכן אשר אנכי מצוה אתכם היום. דהנה איתא בר"ה שם (דף ט"ז ע"א) **אדם נידון בכל יום**, ובהמשך הענין שם (דף ט"ז ריש ע"ב): **א"ר יצחק, אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה**, שנאמר (וירא כא, יז) כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם (והביאו רש"י ז"ל בפירושו עה"ת).

וזהו שאמר **ראה אנכי נותן לפניכם היום גו'**, וכן **אשר אנכי מצוה אתכם היום**, וכן בהרבה מקומות בתורה שמדובר בהם בענין שכר ועונש הזכיר שם תיבת היום, כי ענין השכר והעונש תלוי בענין היום, כי אדם נידון בכל יום, ולפי מעשיו של אותו היום, ויתירה מזו, לפי מעשיו של אותה שעה, לפי זה תלוי השכר והיפוכו ח"ו.

- ט -

והנה ידוע שבראש השנה הוא המשכת חיות כללי על כל השנה, אבל המשכתו **בפרטיות** הוא ע"י התחלקות החיות שבר"ה לייב ראשי חדשים של ייב חדשי השנה, שכל ראש חודש הוא ה"ראש" והמקור לחיות כל החודש הפרטי.

וזהו אשר פרשת ראה נקראת תמיד בסמיכות לראש חודש אלול (בשבת מברכים החודש, או ביום א' דר"ח אלול), לרמז, אשר הכח לקיום התורה והמצוות באופן של היום (אשר אנכי מצוה אתכם היום), באופן דחדשים כו', וכן הכח להמשכת הברכה באופן של היום (ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גו'), אשר בכללות נמשך כח זה בראש השנה, **היום דא ראש השנה**, הנה **בפרטיות** יותר, נמשך כח זה **מראש חודש**, שגם הוא נקרא "ראש" וממנו נמשך החיות לכל החודש, כמו ראש השנה שהוא "ראש" לכל השנה.

- 7 -

והנה כשם שבכללות, המשכת החיות לקיום התורה ומצוות בכלל, ובפרט המשכת החיות לקיום התומ"צ באופן של חדשים, היום, הוא **בראש השנה**, שאז יורד אור חדש עליון יותר כו', כנ"ל מאגרת הקודש לבעל התניא, והמשכתו **בפרטיות** הוא **בראש חודש**, כנ"ל, הנה **בפרטיות יותר** הוא **בכל יום**.

וזהו ראה אנכי נותן לפניכם **היום** גוי, וכן אשר אנכי מצוה אתכם **היום**, שבכל יום ויום ניתן לכל אחד ואחד מישראל באופן החדש הכח ללימוד התורה ומצוות בכלל, ובפרט הכח לקיום התורה ומצוות באופן של **היום**, באופן דחדשים כו'. וכן גם המשכת השכר, ראה אנכי נותן לפניכם **היום ברכה** גוי, גם שכר זה נמשך מחדש בכל יום ויום.

ואפשר לומר, שבפרטי פרטיות, בכל יום גופא, הנה הכח לעבודה הנ"ל נמשך בתחילת כל יום. וכמ"ש הבעש"ט הקי בספר צוואת הריב"ש (דף ד' ע"א) וז"ל: זהו כלל גדול, באותה (מצוה) [מחשבה] שהתחיל בה כשקם ממטתו ילך בה כל היום, ולא במחשבה אחרת, עכ"ל. ומבואר יותר בס' אגרא דפרקא (אות ר"ה), וז"ל: כתבו תלמידי הבעש"ט, ליזהר בעמדו ממטתו, שתהי' המחשבה והמעשה הראשונה להשי"ת בתורה ומצוות, ועי"ז יהיו נגררין כל המחשבה ודיבור ומעשה של כל היום כו', עכ"ל.

וכמרומו גם באגה"ק לבעל התניא הנ"ל, וז"ל: "כנודע לי"ח שבכל ר"ה היא הנסירה ומקבלת מוחין חדשים עליונים יותר כו', ובפרטי פרטיות כן הוא בכל יום ויום נמשכין מוחין עליונים יותר בכל תפילת השחר ואינן מוחין הראשונים שנסתלקו אחר התפילה רק גבוהין יותר", עכ"ל.

- ב -

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו)

- א -

נ"ל בהקדם מ"ש (תהלים טז, ח) **שויתי ה' לנגדי תמיד**, וכתב ע"ז הרמ"א בהגהתו בשו"ע אורח חיים בתחילתו, וז"ל: **הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים**, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדיבורו במושב המלך. כ"ש **כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה**, אשר מלא כל האץ כבודו, **עומד עליו ורואה במעשיו**, כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', **מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד כו'**, עכ"ל.

וזהו **ראה אנכי**, פירוש, שתמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה, יראה לנגד עיניו את השי"ת, בחי **אנכי**, ע"ד שויתי ה' לנגדי תמיד, ועי"ז יזכה שיהי **נותן לפניכם היום ברכה וגו'**.

- ב -

ומענין לענין בענין שויתי, אעתיק כאן מ"ש בבאר היטב לשו"ע או"ח שם (ס"ק ג'), וז"ל: **שויתי ה', שיצייר שם הוי"ה תמיד נגד עיניו בניקוד כזה יְהִנֶּה, וזה סוד שויתי ה' לנגדי תמיד, וזה תועלת גדול לענין היראה**. עכ"ל.

וכתב ע"ז בשערי תשובה שם (ס"ק ג'), וז"ל: **ראיתי בכתבי בד"ז הרב החסיד האלקי מוהר"ר זלמן לוקאוור ז"ל, על מה שהיו רגילין לעשות מנורות של קלף מצויירים להניח**

(א) בענין הדיוק שתהי **בכתב דוקא**, ובפרט על **קלף**, כ"כ גם החיד"א ז"ל בספרו עבודת הקודש, חלק "צפורן שמיר", סימן ב' אות ח"י, וחלק "כף אחת", סימן כ"ו. ס' עוד יוסף חי לבעמח"ס בן איש חי (פי ויגש אות ג').

ועיין ג"כ מה שהארכתי בסגולת אמירת "למנצח" בציור המנורה, להלן פ' עקב (סימן ??).

בסידורים וכותבים בשם שויתי ה' כו' בן ד' אותיות ושאר שמות, והמנורה כזה היתה נקראת בשם "שויתי", והטעם הוא בכדי שיהי' נזכר שלא לשוח שיחה בטילה בתוך התפילה מאימת השם אשר לנגד עיניו. וכתב ע"ז בשם דודו אא"ז הגאון בעל תבואות שור, שאמר במליצתו הצחה, אם לא שויתי ודומתי, ר"ל שיוכל לגדור שידום אף בלא השויתי, והתרעם מאד ע"ז, לפי שעל הרוב אינם משמרים כראוי ותשתפכנה בראש כל חוצות, וע"ד שאמרו בר"ה דף י"ח ע"ב שעל דבטילת אדכרתא מן שטרייא עשאוהו יו"ט. ולכן גם בזה ראוי לאזור חיל לבטל המנהג, והאריך בדברי נועם.

ונראה דבמנורות הגדולים המצויירם על קלף שקובעים בבהכ"נ לפני העמוד או שאר מקומות שקובעים אותה תחת טבלא של זכוכית, לית לן בה, לא קפיז רק על אותן שמנחחין בסידורים מטעמא דלעיל, וגם שעל הרוב בא לידי מחיקת השם כאשר עינינו הרואות שהם הולכים לאיבוד ולהמחק, ובפרט שכותבין עליהם שמות אשר לא כדת, והמזהיר והנזהר ישכילו כזוהר. עכ"ל השערי תשובה.

והוסיף ע"ז בעל המשנה ברורה, וז"ל: והקובעין בעמוד בלא טבלא, יש למחות בידם, כי ע"י הנרות שקובעין בעמוד בא ברוב העתים לידי מחיקת השם ח"ו. עכ"ל.

והנה גם בענין המנורות הגדולים המצויירם על קלף שקובעים בבית הכנסת יש לזוהר בהם מאוד שיהיו כתובים ע"י איש ירא שמים, וכמ"ש בס' דברי ישראל להגה"ק ממודזשיץ (פי' תצוה דף ל"ט ע"ג), וז"ל: נודע משבחי הבעש"ט זי"ע, שהי' רב צדיק אחד שהי' לו מחשבה זרה בתפילתו, ואמר לו הבעש"ט שהוא מחמת השויתי שכנגדו על הכותל, שהסופר הי' רשע, עכ"ל.

והנה על מ"ש השערי תשובה הנ"ל, כתב בספר סגולות ישראל (מערכת מ' אות ס"ד), וז"ל: עיין להרב שע"ת סי' א' ס"ק ג', שכתב, דכיון שיש בה שם המפורש אינו ראוי שתהי' בקלף מצויירת, כדי שלא תפול לארץ, שעל הרוב אינם

משמרים אותה כראוי ותשתפכנה בראש כל חוצות, ע"ש. והרב כף החיים כתב, שיהי' זהיר שלא תפול ארצה. (וכתב ע"ז בעמח"ס סגולות ישראל, וז"ל): ואני אומר **דיותר טוב שתהי' דבוקה בסידור על ידי תפירה או ע"י דבק בתחילת הסידור**, וזהו דרך הנאה לעשות כבוד לשמו ית', עכ"ל.

ובפרט בימינו אלה, שישנם מעטפות מפלסטיק יפה וחזק, הרי יכול כל אחד בנקל להדביק לו את הי"שויתיי" בסידור, ואז לא רק שאינו נאבד, כ"א גם אינו נמחק. וב"ה ישנם כעת הרבה סידורים שהדפיסו בתוכם את הי"למנצח" בצורת מנורה, שכשאר נדפס בתור חלק מהסדר ליכא חששא שיאבד כו'.

וכן מסופר בסי' אורחות חיים, אשר הגה"ק ר' יוסף ב"ר חיים חזן זצ"ל, אב"ד ירושלים ומחבר הספר "חקרי לבי", הי' לו קלף שמור², שעליו חקוק הי' שם ה' וצורת מנורה. קלף זה הי' מונח בתוך ספר, וכשהי' לו עסק בעניני ציבור, או כשישב לדון בין איש ובין רעהו, הי' פותח את הספר מידי פעם ומסתכל בקלף שבתוכו כדי לקיים את מצות "שויתי ה' לנגדי תמיד, באמרו שמעשה זה מגין עליו, שלא תצא תקלה מתחת ידו. ע"כ.

- ד -

והנה מה שאמר בעל חקרי לב ש"מעשה זה מגין עליו, שלא תצא תקלה מתחת ידו" נ"ל לבאר זה, ע"פ מה דאיתא בסי' יראת אל לבעל הרוקח ז"ל, וזת"ד: **לצייר הלמנצח בצורת מנורה בבית הכנסת על הארון הקודש, ויגין בעד גזירה רעה ח"ו להקהל.**

וכן מבואר בסי' זכירה, וז"ל: **סגולה להנצל העיר מכל צרה, לצייר המנורה בארון הקודש ולקרות בו בכל יום כשנוטלין ס"ת מבית הכנסת זו לאחרת, וק"ו לבית להתפלל בו.**

(ב) ונראה שדייק לומר "קלף שמור", כי אז אין החשש ד"אינם משמרים כראוי כו".

והנה איתא במס' שבת (דף קל"ט ע"א): אם ראית דור שצרות רבות באות עליו, צא ובדוק בדייני ישראל, **שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל** . . ואין הקב"ה משרה שכירתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל כו'.

ובחדא"ג מהרש"א שם כתב, וז"ל: ונראה ע"פ מה שכתבנו בריש פ"ק דב"ק, שפורענות אש היא הקשה שבכל פורענות, שמכלה את הכל . . עיי"ש באורך. ולזה אמר **שכל פורעניות וכו', היינו פורעניות אש הכולל כל פורעניות שהוא מכלה הכל, לא באה אלא בשביל דיינים**, כמו שה"י בסדום, כמפורש פ' חלק, והוא הטעם שהדין ישר הוא קיומו של **עולם, וההיפך המעוות משפט הוא מהרס קיומו של עולם**, וה"י ראוי לבוא עליהם פורענות זה המכלה הכל כו'. עכ"ל.

ובזהר רע"מ פ' משפטים (דף קי"ז ע"א), איתא, וז"ל: **כל דין דלא דן דין אמת לאמיתו, דא איהו כאילו אשליט סמא"ל בעלמא** . . ויקים גינהם, בת זוגי' דסמא"ל, עם סמא"ל . . ובג"ד כד דין דן דין, גיהנם פתוחה לפניו משמאלו, בת זוגיה דסמא"ל, וחרב על צוארו, מלאך המות, סמא"ל מאחורי מעל צואריה, וגן עדן פתוח לימיני', ועץ החיים פתוח לקמי', על רישי'. **אי דן דינא דשקרא שליט עלי' מלאך המות ושחיט לי', ולבתר אוקיד לי' בגיהנם, ואי דן דין אמת, קוב"ה ייעול לי' לגן עדן ואטעים לי' מאילנא דחייא כו', עכ"ל.**

- ה -

והנה ידוע בשם הנודע ביהודה זצ"ל, שכל הנוגע ברכוש בניי בגלות (עיי עיוות הדין), ה"ז כנוגע בבבת עינו, ומי שמציל רכוש ישראל (עיי משפט אמת), הרי זה כאילו הציל כל כלל ישראל. ובמס' סנהדרין (דף ז' סע"א) איתא: **כל דין שנוטל מזה ונותן לזה שלא כדין, הקב"ה נוטל ממנו נפשו**.

ולכן כאשר בעל "חקרי לב" ישב לדון בין איש ובין רעהו, **הי' מסתכל מידי פעם בקלף ה"שויתי", באמרו שמעשה זה מגין עליו, שלא תצא תקלה מתחת ידו.**

- 1 -

והנה כל הנ"ל הוא בענין **כתיבת** שויתי על קלף וכו', אבל לקיים **במחשבתו** תמיד, בכל עת ובכל שעה, שויתי הוי' לנגדי תמיד, זה ודאי חובה וזכות גדול הוא, והוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כנ"ל מהרמ"א ז"ל.

וצריך להיות שויתי גם בעסקו במשא ומתן וכו', כמבואר בסה"ק תולדות יעקב יוסף פי' וירא (דף ס"א ע"א), וז"ל: שמעתי בשם מוהר"ר נחמן קאסוויר, **שהוכיח לבני אדם שאינם מקיימין שויתי ה' גם בעוסקו בסחורה ומשא ומתן.** וכ"ת איך אפשר זה וכו', הא בהיותו בבית הכנסת ומתפל אפשר לו לחשוב בכל מיני סחורה ומשא ומתן, ה"ה איפכא נמי אפשר, ודפח"ח. עכ"ל.

וכן מסופר שם בפי' שופטים (דף תרע"ט ע"א), וז"ל: ע"ד ששמעתי שהחסיד מהר"ן קסויר נתן לאיש א' מידי שבוע **בשבוע סך קצוב עבור כשהי' בין אנשים להזכירו ברמז שלא ישכח שם הוי' שיהי' נגדו תמיד, ודפח"ח. עכ"ל.**

וכן מסופר בסי' משנת חסידים, אשר זקיני הרה"ק ר' יעקב קופל חסיד זצ"ל, תלמיד הבעש"ט הקי' ואבי שושלת קוסוב-ויזשניץ, התפרנס ממכירת בדים בירידים שהתקיימו מפעם לפעם בסביבת מקום מגוריו. **רבי קופל הי' דבוק בבוראו בכל שעות היממה, והמלאכה שבה עסק היתה ארעי שבארעי. בכל הזדמנות העביר רבי קופל את ידו על עיניו והי' אומר: "שויתי".**

גם הגויים, שהורגלו לראותו מפסיק באמצע מסחרו עמם ואומר "שויתי", החשיבוהו לאיש קדוש, וכינוהו בשם "שויתי'ניק". התהלכה ביניהם אמרה, שאותה אמרו

הגויים בשפתם. משמעות האמרה היתה: אם ה"שוית"יניקי" לא בא, אין היריד שוה מאומה. ע"כ.

- 2 -

והנה איתא בסי' צוואת הריב"ש (דף ב' ע"א), וז"ל: כתיב שויתי ה' לנגדי תמיד, שויתי לשון השתוות, **בכל דבר המאורע, הכל יהי' שוה אצלו**, בין בענין שבני אדם משבחין אותו או מבזין אותו, וכן בכל שאר דברים, וכן בכל המאכלות, בין שאוכל מעדנים בין שאוכל שאר דברים, הכל ישוה בעיניו, כיון שהוסר היצר הרע ממנו לגמרי. **וכל דבר שיארע, יאמר הלא זהו מאתו יתברך שמו, ואם בעיניו הגון וכו'.** עכ"ל.

[ונ"ל דזהו פירוש דברי המשנה (ברכות דף נ"ד ע"א) חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (ואתחנן ו, ה) ואהבת את ה' אלקיך. . . ד"א בכל מאדך, **בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו**, עכ"ל, והיינו בחינת **השתוות**, כנ"ל].

וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, פירוש, שכאשר בחינת אנכי, בחינת שויתי הוי' לנגדי תמיד, יראה אותה לנגד עיניו תמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה, אז (כלשון הבעש"ט) **הכל יהי' שוה אצלו**, הן ברכה והן קללה, כי **הלא זהו מאתו יתברך שמו** (כלי הבעש"ט), וכמפורש בכתוב, ששניהם, הן הברכה והן הקללה, **אנכי נותן לפניכם היום**.

ואז יזכה שיהי' כהמשך הכתוב את הברכה אשר תשמעון גוי', וכמבואר בסי' הנהגות ישרות (דף י"ד ע"ב), וז"ל: הבעש"ט אמר, **שאם לא יהי' לאדם שום פני', שיהי' הכל שוה אצלו, בודאי יזכה לכל המדריגות כו'**, עכ"ל.

- ג -

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גוי' (יא, כו)

- א -

הנה יש לדקדק, שהתחיל בלשון יחיד, באמרו ראה, וסיים בלשון רבים, באמרו אנכי נותן לפניכם גוי'. גם צלה"ב דיוק תיבת היום, שנראית כמיותרת, דהו"ל לומר "ראה אנכי נותן לפניכם ברכה גוי'", ומהו "היום".

ויובן זה בהקדם המבואר בספרי המקובלים, דע"י חטא עץ הדעת נסתלקו אותיות ו"ה משם הוי"ה ב"ה ואותיות י"ם משם אלהי"ם, והם אותיות היו"ם. וז"ל סה"ק תוספות חיים להרה"ק רי"ח זצ"ל מפיסטין עה"פ (שמיני ט, ד) כי היום ה' נראה אליכם: כי עיקר השבירה הוא בחטא אדה"ר, שנתפרד[ו]ן אותיות י"ה מן ו"ה, וגם מ"י מן אל"ה משם אלהי"ם, והן אותיות היו"ם. וזהו כי לשועתך קוינו כל היו"ם, כי מצפים אנו לישועה זו, שיתקנו השמות הנ"ל וכו', עכ"ל.

- ב -

וזהו שאמר הכתוב ראה אנכי נותן לפניכם היום, פי', אנכי נותן לפניכם אותיות היו"ם כדי שתתקנו אותם, וכשתתקנו אותיות היו"ם, היינו להעלות אותיות י"ה מן שם הוי"ה ואותיות י"ם מן שם אלהי"ם לשרשם בשם הוי"ה ובשם אלהי"ם, אז יהי ברכה גוי'.

וע"י תיקון חטא אדה"ר, שפגם באותיות היו"ם, עי"ז נזכה לגאולה השלימה, כמסופר בחז"ל (סנהדרין דף צ"ח סע"א), ששאל ריב"ל לאליהו: אימתי אתי מר? אמר לי, היום, ופירשו "היום אם בקולו תשמעו". היינו שע"י "בקולו תשמעו", פי' ע"י תיקון החטאים בכלל, ובפרט ע"י תיקון הפגם באותיות היו"ם, עי"ז יהי "כי לישועתם קוינו כל היו"ם", כנ"ל מסה"ק תוספות חיים.

- ג -

והנה ע"פ דברי המקובלים הנ"ל, שע"י חטא עץ הדעת נסתלקו אותיות ו"ה משם הוי"ה כו', עפ"י נוכל להבין דברי רש"י הק' עה"פ (חיי שרה כה, ו) ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות גוי, ופי' רש"י ז"ל, וז"ל: **הפלגשם, חסר כתיב, שלא היתה אלא פלגש אחת, היא הגר היא קטורה. נשים בכתובה, פלגשים בלא כתובה,** כדאמרינן בנשים ופלגשים דדוד, עכ"ל.

וכתב ע"ז הרה"ק הר"ר מאיר מפרימישלאן זי"ע, הובאו דבריו בספר דברי מאיר פי' חיי שרה עה"פ, וז"ל: ואמר הרמז"ל ע"ד רמז, עפ"י דברי רז"ל **איש ואשה שם י"ה שרוי ביניהם**, והנושא אשה **בכתובה** הוא אותיות **כתב ו"ה**, אזי שם הוי"ה שלם, אבל בלא כתובה ליכא רק חצי השם. וזהו כוונת רש"י **פלגשם חסר כתיב**, ולמה כתיב חסר, לרמז לנו **כי נשים בכתובה פלגשים בלא כתובה**, כי אם נכתב **פלגשם חסר**, הוא אותיות **פלג שם**, עכ"ל. וכעין זה ראיתי לפני זמן מזקיני הגר"א זי"ע בספרו עה"ת, ואין הספר כעת תח"י להעתיק לשונו הזהב.

והיינו כנ"ל בדברי המקובלים, שחטא אדה"ר הי' בזה שנסתלקו ונפרדו אותיות ו"ה מאותיות י"ה שבשם הוי"ה, וצריך שיהי' השם שלם, ולכן נשים בכתובה כו', חיבור אותיות י"ה (איש ואשה שם י"ה שרוי ביניהם) עם אותיות ו"ה (שבכתוב"ה, כתב ו"ה), כנ"ל ודו"ק.

ג) עיין בס' דברי מאיר דלהלן בפנים, שכתב שם (בחצע"ג), וז"ל: ולדעתי מה שצווחו קמאי דקמאי כי בכל הספרים הוא מלא דמלא, אין שום קושיא לדברי רש"י ז"ל, כי נובעים המה מדברי רז"ל במדרש רבה, וחז"ל חולקים בהרבה מקומות על המסורה, כדמצינן בדברי התוספות מסי' שבת דף נ"ה ע"ב, בד"ה מעבורם כתיב, ובמסי' נדה דף ל"ג ע"א בתוספות ד"ה והנשא כתיב, וכן עוד במקומות הרבה. אך לדברי רש"י שם צ"ע, עכ"ל.

- ד -

ומזה מובן עד כמה שצריך לדקדק מאוד בענין הכתובה, שתהיי כהלכתה בכל פרטי ודקדוקי, כי עיי הכתובה הוא השלמת שם הוי"ה שבין איש ואשה, אשר שם הוי"ה הוא כולו רחמים וחסדים, ולכן עיי שהכתובה היא בשלימות, שזהו ענין שלימות שם הוי"ה, עיי יחול על האיש והאשה ברכת הוי בכלל ובפרט.

ויש לקשר זה עם המבואר בספר חסידים (סימן תתשל"ט), וז"ל: זה ספר תולדות אדם (בראשית ה, א), מכאן רמז שמיד אחר ברכת חתנים יתן שטר כתובה]וב"פירוש" שם: ר"ל, שיש רמז בזה הפסוק זה ספר, שיכתוב לה ספר כתובה כשנושא אשה להוליד תולדות]. לפיכך סמך זה ספר תולדות אדם לפסוק (שם ד, כו) לקרוא בשם ה' [א"ה, כפה"נ כוונתו לרמז, שמיד אחר ברכת חתנים, המרומז בפסוק לקרוא בשם ה', מיד יתן שטר כתובה, המרומז בפסוק שלאחריו, זה ספר גו]. עכ"ל.

ולדרכנו יש לרמז, דעיי זה ספר, היינו עיי שישנו שטר כתובה, והכתובה היא כהלכתה כו', שאז הוא חיבור אות י"ה עם אותיות ו"ה שבשם הוי"ה, עיי נתקן מה שנגרם עיי תולדות אדם שלא כדבעי, היינו מה שגרם אדה"ר בק"ל שנה שהי מוליד כו', ועיי יהי לקרוא בשם ה', שם הוי"ה שלם.

- ה -

ובזה אפשר לבאר מה שאומרים בברכות הנשואין שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, ופי רשיי במסי כתובות (דף ח' ע"א): כשמחך יצירך, כמו ששמחת את אדם הראשון, בגן עדם מקדם, דכתיב ויטע גן בעדן מקדם וישם שם וגוי (וברשיי שם לפני, שנעשה הקב"ה שושבין לאדה"ר ונתעסק בו).

ולדרכנו נ"ל, דעיי שמיד אחר ברכות חתנים יתן שטר כתובה, ושטר הכתובה תהיי כהלכתה כו', עיי הוא גורם

שיהי' כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, כי ע"י הכתובה נעשה חיבור ותיקון שם הוי"ה, כמו שהי' קודם חטא אדה"ר, שהי' השם שלם.

ועיי' נזכה להזמן שאז יהי' השם שלם והכסא שלם, שזה יהי' בביאת משיח צדקנו, שאז יהיו הנשואין שבין כנסת ישראל להקב"ה, בבי"א.

- 1 -

והנה בספר בן איש חי פי' פנחס בתחילתה, הביא מ"ש הרב מדרש תלפיות ז"ל, וז"ל: דמה שאמרו רבותינו ז"ל שיש ארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר - זהו בכללות, אבל בפרטות, הנה ארבעה יסודות הנזכרים, כל אחד יש בו חלקים רבים במדריגות זו למעלה מזו. וענינם הוא, כי עשרים ושבע אותיות התורה, יש מהם שבע אותיות שהם מיסוד האש, והם אותיות א'ה'ט'י'מ'י' פ'י'ש'י'ן, ושבע אותיות שהם מיסוד הרוח, ושש אותיות מיסוד המים, ושבע אותיות מיסוד העפר. ובכל אות ואת יש בה עשרים ושמונה מדריגות, כיצד: אות ראשונה משבע אותיות דיסוד האש, היא אות א', יש בה עשרים ושמונה מדריגות באש שבה, וכל מדריגה חלושה ממדריגה הקודמת לה, ואעפ"כ מדריגת העשרים ושמונה היא תקיפה וגדולה יותר מן מדריגה הראשונה אשר בעשרים ושמונה מדריגות שיש באות ה', שהיא אחר אות א' של השבע אותיות הנזכרות. וכן על זה הדרך בכולם. ועל זה אמרו רבותינו ז"ל (יומא דף פ"ג ע"ב) רבי מאיר בדק בשמא, שהי' יודע לשקול מספר יסודי אותיות שמו של אדם, שידע כמה חלקים יש בו מיסוד האש או מרוח ומים ועפר. וזאת היתה חכמת אדה"ר, ששם שמות לכל ברי' כפי חלקי היסודות הנזכרים. וכן כתב רבינו בחיי ז"ל, שהשכיל אדם הראשון בחכמת האותיות, לקרוא השמות כפי טבעי הבריות בגבורה וקלות ואכזריות וכו', דכל המדות והכוחות שבבריות באים ויוצאים מן היסודות שבהם, עד כאן דבריו, עיין שם.

ועיין ג"כ בסי קול ארי' (פי' תולדות) שכתב בשם הבעש"ט לבאר מאמר הגמרא (ב"ב דף צ"א ע"א), אמרי דאברהם אמתלאי בת כרנבו (כרים, מצאן טהורין הן, ואברהם טהור, רש"י), אמרי דהמן אמתלאי בת עורבתי (עורב טמא הוא, והמן נמי טמא הי', רש"י), וסימניך טמא טמא טהור טהור. ופריך בגמרא שם, למאי נפקא מינה, ותיריך, לתשובת המינים, ע"כ. וכתב ע"ז בסי קול ארי' שם בשם הבעש"ט, וז"ל: קשה, מה זו תשובה. ואמר הוא ז"ל, דאיתא בכתבים, שע"י חשבון שם אדם ושם אמו אפשר לידע כוכב ומזל מולדו של אדם ויורה אם יהי צדיק או רשע וכו'. עכ"ל.

(ועיין עוד בסי' אגרא דכלה בפרשתנו פי' ראה עה"פ עשר תעשר גוי'. ועיין בסי' באר מים חיים פי' בראשית, עיי"ש).

ועפ"י הנ"ל יובן המבואר בשו"ע ובפוסקים עד כמה יש לדקדק בשמות שכותבים בכתובה, שיהיו כתובים כהלכתם בכל פרטיהם ודקדוקיהם, כי, כנ"ל, שם כל ברי' הוא כפי חלקי היסודות שבברי' זו, וכל המדות והכוחות שבבריות באים ויוצאים מן היסודות שבהם, וע"י חשבון שם האדם כו' אפשר לידע אם יהי צדיק או רשע כו', כנ"ל.

- 2 -

והנה אמרו רז"ל במשנה (סנהדרין דף ל"ז סע"א) מלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון כו'. ומבואר בשה"ק מאור עינים פי' פנחס (ד"ה במדרש), וז"ל: אד"ם הוא ר"ת א'דס ד'וד מ'שיח, שקומתו של אדה"ר הי' מסוף העולם ועד סופו (חגיגה דף י"ב ע"א), שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל, ואחר כך על ידי החטא נתמעטה קומתו. וכמו"כ יהי משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל, כלולה מסי' ריבוא, כמו שהי' קודם החטא של אדה"ר. ע"כ צריך כל אחד מישראל להכין חלק בחינת משיח השייך לחלק נשמתו, עד שיתוקן ותתכונן כל הקומה, ויהי יחוד כללי בתמידיות במהרה בימינו, עכ"ל.

וכן מבואר בפירוש הבעש"ט על מזמור "הודו" שאומרים בער"ש (נעתק בסי' בעש"ט עה"ת ח"ב פי' יתרו אות כ"ו), בפירוש הפסוק **יודו לה' חסדו וגו'**, וזל"ק: ר"ל, אנו אומרים לניצוצות אלו שישבחו לה' על החסד שעשה עמהם, שהם ממש בני אדם יושבי חושך וצלמות, **שאדם הראשון הי' מוליד ק"ל שנה רוחין ושדין** (עירובין דף י"ח ע"ב), **ואנו צריכים לתקנם ולהכין אותם ולהעלותם למעלה**, מעולם לעולם, עד אי"ס ב"ה. עכ"ל.

- ח -

והנה כיון שהקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר, וכל נשמות ישראל היו כלולין בקומת אדה"ר, על כן צריך כל אחד מישראל לתקן את חלק קומת אדה"ר השייך לשרש נשמתו, ולתקן ולהעלות את הניצוצות השייכות אליו, ועי"ז לתקן את כל הקומה כולה.

והנה נת"ל שעיקר חטא אדה"ר הי' שפגם בשם הוי"ה ובשם **אלהי"ם**. וזהו **ראה אנכי נותן לפניכם היו"ם** גו', שעל כאו"א מישראל מוטלת החובה לתקן את בחינת ה**יו"ם**, היינו לחבר את האותיות **י"ה** עם האותיות **ו"ה** דשם הוי"ה, ואת האותיות **י"ם** עם אותיות **אל"ה** דשם אלהי"ם, שהם אותיות ה**יו"ם**.

ולזה התחיל בלשון **יחיד**, באמרו **ראה**, וסיים בלשון **רבים**, אנכי נותן לפניכם. כי הנה קומת אדה"ר היתה **קומה כללית** הכוללת כל נשמות ישראל, ועי"י החטא נתמעטה קומתו. וכיון שהקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר, לכן מוטל על כל איש מישראל לתקן הן את חלק הקומה הפרטי השייך אל שרש נשמתו הוא, בתור **יחיד**, והן לפעול על הכלל כולו, שיתקנו גם הם את חלק הקומה השייך אליהם, בתור **רבים**, אשר רק עי"ז תתוקן ותתכונן כל הקומה, כנ"ל מסי' מאור עינים.

- ד -

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה גו', את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם גו' (יא, כו-כז)

- א -

הנה יש לדקדק, שהתחיל בלשון **יחיד**, באמרו **ראה**, וסיים בלשון **רבים**, באמרו **אנכי נותן לפניכם גו'**; אשר **תשמעו גו'**.

גם צריך להבין בכללות הענין שאמר **את הברכה אשר תשמעו גו'**, הלא אמרו חז"ל (קידושין דף ל"ט ע"ב) **שכר מצוות בהאי עלמא ליכא**.

- ב -

ויובן זה בהקדים מה שאמרו חז"ל (שבועות דף ל"ט סע"א) עה"פ (בחוקותי כ"ו) וכשלו איש באחיו, מלמד **שכל ישראל ערבים זה בזה**. וכן בענין התוכחה אמרו חז"ל (שבת דף נ"ד ע"ב) כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו, נתפס על כל העולם כו'.

וכמו שהוא בענין העונש, כן הוא גם, במכ"ש וק"ו, בענין השכר, וכדאיתא בש"ס (קידושין דף מ' סע"א ואילך) לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי כו', **עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות**, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה. ומרובה מדה טובה כו'.

- ג -

וזהו שאמר **ראה** בלשון **יחיד**, פירוש, שהשי"ת אומר לכל אחד ואחד, **ראה** והתבונן שבידך הדבר תלוי להכריע שיהי **אנכי נותן לפניכם**, לשון **רבים**, היינו גם לו וגם להרבים, **היום ברכה**, או ח"ו **וקללה**, כי בידי כאו"א הדבר תלוי אם יהי **אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם**, או ח"ו **אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם**. כי ע"י שהיחיד עושה מצוה אחת, ע"יז הוא מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף

זכות, ועי"ז גורם שיהי' ברכה, וכן ע"י שהוא מוחה בהם כו', עי"ז יגרום שלא יחטאו. וכן להיפך, ע"י שהיחיד עובר עבירה אחת, עי"ז הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה, ועי"ז גורם שיהי' ח"ו קללה, וכן ע"י שאינו מוחה בהם. ועיין כעין זה בכלי יקר ובחת"ס על התורה.

- ד -

ובזה יובן גם מה שהקשינו לעיל מהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דיש לומר, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוא דוקא בנוגע לשכר על עבודת האדם עצמו, היינו שכר בנוגע ליחיד, אבל שכרו של האדם על הענין הערבות, וכן שכרו על זה שהוא מוכיח את הרבים ומחזירם למוטב, או על זה שהכריע (לא רק את עצמו, כי אם גם) את כל העולם כולו, על עבודה זו מקבל האדם שכר גם בעולם הזה, כי הוא שכר הרבים.

ויש להסביר זה, ע"פ הידוע, דהטעם לזה דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוא, דחיישינן שמא יחטא ע"י רוב טובה שמקבל משכר המצוה. אבל לדרכינו שבפסוק זה מדובר אודות פעולת כל אחד ואחד לזכות את הרבים, הרי לפי זה אין חשש שמא יחטא, כי כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כדרשת חכמינו ז"ל (אבות פ"ה מי"ח), ויתירה מזו, כמו שממשיך במשנה שם: משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו.

- ה -

עוד נ"ל בעזה"י"ת להביא ראיי' למשנת"ל, דרק ביחיד אמרינן דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל מי שמזכה את הרבים אז מקבל שכר עבודתו גם בעוה"ז, דהנה איתא ברמב"ם (הלי שמיטה ויובל פי"ג הלי י"ב), וז"ל: ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר (ברכה לג, י) יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכוח

גופן, אלא הם חיל השם, שנאמר (שם פסוק י"א) ברוך ה' חילו, והוא ברוך הוא זוכה להם, שנאמר (קרח יח, כ) אני חלקך ונחלתך. עכ"ל.

וממשיך שם בהלכה י"ג, וז"ל: ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלקים, ופרק מעל צוארו עול החשבונת הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהי' ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו, כמו שזכה לכהנים ללוים. הרי דוד ע"ה אומר (תהלים טז, ה) ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי. עכ"ל.

ועיין רדב"ז כאן, וז"ל: ודקדקתי בדבריו [של הרמב"ם] ז"ל שכתב ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו, ולא שישליך עצמו על הציבור, עכ"ל. ועפ"ז מובן שמ"ש ברמב"ם ש"יזכה לו בעוה"ז", הוא ענין שכר מצוה בהאי עלמא, והטעם לזה הוא, כנ"ל, כיון שמדובר כאן במי שהוא עומד לפני ה' לשרתו, היינו שמתעסק לזכות את הרבים ולקרבתם לתורה ולמצוה כו'.

- 1 -

ואגב דאתינן לענין שכר מצוה, אביא כאן מרגניתא טבא מה שהקשה ר' העשיל זי"ע על מאמר חז"ל הנ"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דלכאורה הלא הקב"ה שומר תורתו (כדרשת חז"ל דמה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות), ומפורש בתורה (תצא כד, טו) ביומו תתן שכרו גו', וכן כתיב (קדושים יט, יג) לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר. ותירץ ז"ל, ע"פ הידוע דאם שוכר פועל ע"י שליח אז אינו עובר בלא תלין כו'. וכיון שהקב"ה שכר את בני ישראל לקיים את המצוות על ידי שלוחו נאמן ביתו, הוא משה רבינו ע"ה, לכן לא חל על הקב"ה בנדו"ד מצות ביומו תתן שכרו ואינו עובר על לא תלין. עכת"ד.

- 2 -

והנה ענין הנ"ל דלעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי כו' שייך במיוחד להזמן שקורין בו פרשת ראה, שהוא בשבת מברכים חודש אלול (או בר"ח), שהוא חודש התשובה על העבר וההכנה להשנה הבעל"ט. והוא ע"פ מ"ש הרמב"ם בהלי' תשובה (פ"ג ה"ד), וז"ל:

אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה [ולדרכנו נאמר כן גם בתק"ש דחודש אלול] גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה. לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם [כולו] חציו זכאי וחציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו [ולהם] השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה, שנאמר וצדיק יסוד עולם, זה שצדיק הכריע את כל העולם לזכות והצילו. ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצוות מראש השנה ועד יום הכיפורים יתר מכל השנה כו'. עכ"ל.

ויש לדייק ברמב"ם כאן שכתב רק "להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצוות", ולא כתב ללמוד תורה, כי בימים אלה צריך להתעסק בענין זיכוי הרבים יותר מכל השנה.

וכן מבואר במטה אפרים סימן תקפ"א סעיף י"ב, שהעיקר בימי אלול כו' הוא, לא כל כך ענין לימוד התורה, כ"א עסק התפילה כו'. וז"ל שם: אפילו מי שחשקה נפשו בתורה והוא מתמיד בלימודו מאד, בעת הזאת ישתתף עם הציבור השופכים לב כמים לפני אבינו שבשמים מלך חפץ

בחיים. ובאלף למטה שם (ס"ק ט"ו) הביא מברכי יוסף (סימן תקפ"א סק"ו) שכתב: וכן ראיתי לקצת רבנים שתמיד יהיו עוסקים בגופי הלכות וחיבורים, ובחודש אלול היו מניחים מקצת לימודים לעסוק בתפלה ובתחנונים.

ועד"ז יש לומר בנדו"ד בענין לזכות את הרבים, שבחודש אלול במיוחד צריך להרבות בזה.

- ה -

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם גו', והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם גו' (יא, כו-כח)

- א -

וצלה"ב מהו אומרו ראה, לשון ראי', דלכאורה ענין ברכה וקללה הוא ענין הבא בדיבור, ובדיבור שייך יותר לשון שמיעה ולא לשון ראי', ולכאורה הול"ל "שמע אנכי גו'".

גם צלה"ב, דהרי ענין השכר על קיום התורה והמצוות כבר מבואר כמה פעמים בתורה לפני זה, ולדוגמא בפרשת עקב: והי עקב תשמעון גו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד גו' ואהבך וברכך והרבך גו' (עקב ז, יב-יג ואילך), וכן להלן שם (ח, א) כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות למען תחיון גו', וכן להלן שם (יא, ח-ט) ושמרתם את כל המצוה גו' למען תחזקו גו' ולמען תאריכו ימים גו', וכן להלן שם (יא, יג-יד) והי אם שמוע תשמעו אל מצוותי גו' ונתתי מטר ארצכם בעתו גו', וכן להלן שם (יא, כב-כג) כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת גו' והוריש ה' את כל הגוים האלה גו'. וכן נזכר ענין השכר על קיום התורה והמצוות ריבוי פעמים בפרשיות ובספרים שלפני פרשת עקב.

וכן העונש על העדר קיום התורה והמצוות כבר מבואר כמה פעמים, ולדוגמא בפרשת עקב: השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך לבלתי שמור מצוותיו גו' (ח, יא), והי אם שכוח

תשכח את ה' אלקיך והלכת אחרי אלקים אחרים גוי' כי אבוד תאבדון (שם פסוק י"ט), השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים גוי' וחרה אף ה' בכם גוי' (שם יא, טז-יז). וכן נזכר ענין העונש על העדר קיום התורה והמצוות ריבוי פעמים בפרשיות ובספרים שלפני פרשת עקב.

וא"כ צלה"ב, למה כפל עוד הפעם בפרשתנו ענין השכר והברכה על קיום התומ"צ באמרו **את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם** גוי', וכן ענין העונש והקללה על העדר קיום התומ"צ באמרו **והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם** גוי'.

- ב -

ויובן זה בהקדם, דהנה כאשר האדם מתנהג בטוב, באופן **אשר תשמעון אל מצוות ה' אלקיכם**, אזי ראוי הוא לקבל **את הברכה**, אבל כאשר האדם חטא ופגם והתנהג באופן **דאם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם**, אזי ח"ו מגיע לו **הקללה**.

וזהו שכפל בפרשתנו ענין השכר והעונש, בשביל החידוש שבאופן הרצאת הדברים, שאמר כאן **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה**, פירוש, בידך ולפניך הדבר נתון אם יהי **ברכה**, שהוא ע"י **אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם** גוי', או ח"ו וקללה, שהוא ע"י **אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם** גוי'.

- ג -

אך הנה כתיב **מאתו לא תצא הרעות**, כי אם הטוב, ולכן גם אם לפעמים האדם חטא ופגם ועבר את הדרך, גם אז השי"ת רוצה לתת לו ברכה ולא קללה. אבל כיון שאזי יכולים המקטריגים לקטרג על האדם, לכן נותן לו הקב"ה את **הברכה בהעלם ובכיסוי**, עד שלעין היא נראית **כמו קללה**, ואזי לא יקטרגו עליו המקטריגים, כיון שנדמה להם שזוהי קללה.

[וע"ד הידוע שאין המקטריגים יודעים את הטמון במחשבתו של האדם, וכדאיתא בסי' תולדות אדם פי' ויגש, וז"ל: איתא בספרים הקדושים ובשם הבעש"ט ז"ל, כי בעת שחיו הדין שורה, לא יתפלל אדם כי אם במחשבה, וכדי שלא יוכל לקטרג חלילה, עכ"ל].

וזהו שאמר **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה**, שיראה ויתבונן האדם, אשר הן ה**ברכה** והן ה**קללה**, הכל **אנכי נותן לפניכם היום**, הכל הוא מאת השי"ת, אשר מאתו לא תצא הרעות, וא"כ הכל, גם מה שנראה לעין כקללות, גם זה הוא ברכה ורחמים וחסדים, אלא שלפעמים הברכות מכוסים ונעלמים בתוך הקללות והדינים.

- ד -

ודייק לומר **ראה**, לשון **ראה**, כי כאשר יזכה האדם, אז יהי **ראה**, שיוכל לראות גם בגלוי שגם הקללות הם ברכות וחסדים ורחמים. וכמבואר בשה"ק תולדות יעקב יוסף פי' ויקהל (דף ר"נ ע"ג) בשם הבעש"ט הק', וז"ל: קבלתי ממורי, שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, **שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש**, (ו)כאשר נודע לו זה הוסר ה**לבוש** ו**נתבטל הצער** וכל גזירות רעות, עכ"ל.

- ה -

ונראה לפרש למה גם כאשר האדם חוטא ופוגם ועובר את הדרך, גם אז השי"ת נותן לו **ברכה**, והוא ע"פ המבואר בשה"ק תולדות יעקב יוסף בפ"י הפסוק (נצבים ל, א) והי כי יבואו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבות אל לבבך גוי', דלכאורה הרי רק הקללה והתוכחה מביאות לידי תשובה, ולא הברכות, ולמה נאמר **הברכה והקללה**?

וכתב על זה, וז"ל: יש להסביר פסוק זה ע"פ דרכו של הבעש"ט ז"ל, שפירש את הכתוב (תהלים צד, א) א-ל נקמות ד', א-ל נקמות הופיע, **במשל לכפרי שמרד במלך, חרף וגדף**

אותו ורגם את איקונין שלו באבנים. **אמר המלך אל לבו**, אם אעשה כמעשה מלכים אחרים, אתנהג באכזריות ואמית את המורד, מה אעלה בידי, אמלא את לב המורד צער לשעה עד שיומת. אלא, אלך בדרך אחרת, **לא אגזור עליו מיתה, להיפך, אעשה אותו ראש ושר**. וכן עשה, העלהו מדרגה לדרגה עד שהכניסוהו לשררה חשובה מאד. **ראה הכפרי את כבוד המלך ורוב חסדו, ונשבר לבו בקרבו, שמרד במלך מטיב ורחום**. וככל אשר הטיב המלך עמו והעלה מעלה מעלה, כך גדל דכדוך נפשו בזכרו אשר עשה למלך הגדול והרחמן הזה.

[ו]זהו **א-ל נקמות ד', א-ל נקמות הופיע**: בזמן שא-ל נקמות מתגלה במדת הרחמנות, זו היא הנקמה הכי גדולה, ואין עונש גדול מזה למורד. עכ"ל.

ובזה יובן איך שגם הברכה מביאה את האדם לתשובה. ועד"ז יובן בנדו"ד, שגם כאשר האדם חוטא ח"ו, גם אז השי"ת נותן לו ברכה, אלא שלפעמים היא באה בלבוש ובהעלם עד שנדמה להאדם שהיא קללה ובאמת היא ברכה.

